

ПРОКУРАТУРА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СОФИЙСКА ГРАДСКА ПРОКУРАТУРА ОТДЕЛ 05 „СПЕЦИАЛИЗИРАН“

Пр. пр. № 17516/2024г.,
по описа на СГП,
дата: ...17.01...2025г.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ за отказ да се образува досъдебно производство Гр.София, 17.01.2025г.

Йордан Петров – прокурор при СГП, след като се запознах с материалите по пр. № 17516/2024г. на СГП и за да се произнеса,

УСТАНОВИХ:

По хода на производството:

Преписката е образувана в СГП на дата 05.09.2024г., по сигнал на сдружение „Ангели на пътя“.

Твърденията са, че съдия от СРС е нарушил закона като е отказал да приложи закона и не е отнел МПС на водач за престъпление по чл.343б. от НК. Съдът е изложил мотиви, че съответната норма в НК противоречала на Конституцията на РБ.

Към настоящия момент делото е във въззивната инстанция.

Извършена е проверка от КПК като материалите са постъпили в прокуратурата на 18.12.2024г.

Фактически положения:

На 04.08.2023г. са приети изменения в НК, влезли в сила на 08.08.2023г., съгласно които се въвежда нова разпоредба чл.343б,ал.5 от НК. Според измененията се предвижда отнемане в полза на държавата (или присъждане на равностойността) на моторното превозно средство (МПС), послужило за извършване на престъпление по чл.343б,ал.1, ал.2, ал.3 или ал.4 от НК (шофиране в нетрезво състояние или след употреба на наркотични вещества).

През месец април 2024г. ВКС отправил искане до КС за обявяване за противоконституционни на няколко сходни разпоредби на НК, сред които и тази по чл.343б,ал.5 от НК. Съдиите от ВКС изложили пространни мотиви.

Накратко, тезата на ВКС е, че инструментариума използван от законодателя е без аналог и се въвеждат конструкции, непознати за наказателното право. Не ставало ясно дали се касае за наказание „глоба“ (наказанията са описани в чл.37,ал.1 от НК) или за отнемане на средство на престъплението (където приложими разпоредби са тези на чл.53 от НК).

Съдиите посочват, че според тях има проблем и в двете насоки, тъй като ако се касае за глоба, то същата би била в конкретен размер и не варира в определени граници (което е отклонение от принципа на чл.47 от НК). Същевременно се получава така, че за едно престъпление се предвиждат две отделни глоби, което е недопустимо (една по основния състав и една в ал.5).

Ако пък се касае за превантивна мярка, в частност отнемане на средство на престъплението, според съдиите имало противоречие със съществуващия чл.53 от НК, по отношение, когато трябва да се присъди равностойността на вещта. Съгласно правилата на чл.53 от НК равностойност може да се присъди само ако вещта, предмет или средство на престъплението, е собственост на дееца. А съгласно чл.343,ал.5 от НК това може да се направи и

когато вещта не е собственост на виновния. Според съдиите от ВКС не е допустимо подобно преобразуване на по отношение на имущество, което не е собственост на дееца.

Съдиите от ВКС коментират и че се нарушава конституционният принцип за допустимо ограничаване на правата, което трябва да се съизмерва с характера на защитавания интерес. Според съдиите присъждането на равностойността на средството на престъплението не би повлияло на бъдещите възможности на този деец за извършване на този вид престъпление, поради което нямало как да се постигнат превантивните цели на чл.53 от НК (защото тези цели нямат възмезден характер).

На 18.03.2024г. било одобрено споразумение по НОХД № 958/2024г. на СРС, 106. състав, с което Ивайло Цветков („Нойзи“) бил признат за виновен в извършване на престъпление по чл.343б,ал.1 от НК (шофиране след употреба на алкохол).

С допълнително определение от 01.09.2024г. съдията Мирослав Петров отказал да приложи чл.343,ал.5 от НК и да отнеме в полза на държавата процесното МПС (което било на значителна стойност). Мотивите на съда били, че разпоредбата на чл.343б,ал.5 от НК е противоконституционна.

В мотивите на акта си съдията е проследил исторически въвеждането на разпоредбата. После е изложил теза, че МПС били предмет на престъплението по чл.343б от НК, а не средство (каквато според съдията била тезата на законодателя). Стига се до същинските мотиви, които са в насока, че разпоредбата въвежда непропорционално ограничаване на права. Законодателят не бил обезпечил баланса между ограничението на правото на собственост на извършителите на престъпления по чл.343б от НК и защитата на правото на живот и телесна неприкосновеност на останалите граждани, поради това, че отнемането на МПС било предвидено в императивна форма. Съдът бил лишен от възможност да преценява дали това било необходимо за поправяне на дееца или не.

Според съдията е налице противоречие и с международни актове като е посочено Рамково решение 2005/2012/ПВР на Съвета от 24.02.2005г. относно конфискацията на облаги, средства и имущество от престъпление. Посочено е, че съгласно Хартата на основните права на ЕС тежестта на наказанията не трябва да бъде несъизмерна спрямо престъплението.

Посочено е, че съдията няма правомощия да обяви за противоконституционна разпоредбата на чл.343б,ал.5 от НК, тъй като такава правомощие имал само КС. Веднага след това обаче съдията е мотивирал, че можел да осъществи инцидентен контрол за конституционност, тъй като такава била предвидена в §3,ал.1 от ПЗР на КРБ (разпоредбите на заварените закони се прилагат, ако не противоречат на Конституцията), а и според решение №10 от 06.10.1994г. на КС на РБ по конст.дело № 4/1994г., съгласно което съдът можел да се позовава непосредствено на Конституцията.

Съдията е посочил, че дори и да нямал правомощия за осъществяване на косвен контрол за конституционност, то разпоредбата на чл.343б,ал.5 от НК противоречала на Рамково решение 2005/2012/ПВР във връзка чл.49 от Хартата на основните права на ЕС – т.е. предвиденото отнемане на МПС щяло да бъде прекомерно. „Конфискацията“ на автомобила щяла да накърни неоправдано правото на собственост на осъденото лице, което щяло да се превърне в изкупителна жертва и за назидание на останалите.

За финал съдията посочил, че било недопустимо той да сезирал КС, тъй като по инициатива на РС-Свиленград вече било образувано конституционно дело. КС щял да отклони искането, защото се касало за конфискация на МПС, а това било уредено в международни актове. Нямало нужда да се сезира и Съда на ЕС, тъй като нормите на съюзното право били ясни и националните съдилища трябвало да ги прилагат директно без да чакат отмяна на проблемната норма от законодател или КС.

Определението на съдията при СРС било протестирано от прокуратурата като понастоящем делото е на въззивна инстанция и все още няма произнасяне.

Изяснено е, че съдия Мирослав Петров се е произнасял многократно за приложението на чл.343б,ал.5 НК като винаги е отказвал да го приложи.

По доказателствата:

Набавен е съдебният акт с мотивите. Приложени са различни юридически статии на проблемната тематика, както и съдебни решения. Приложено е искането на ВКС от месец април 2024г. до КС за обявяване за противоконституционни на няколко разпоредби на НК, приобщени са всички актове на съдия Мирослав Петров по отношение приложението на чл.343б,ал.5 от НК.

При извършените ОИМ не са установени връзки на съдията с осъденото лице.

Правен анализ:

Предмет на настоящата преписка е дали е осъществено престъпление от магистрат.

Текстът на престъпление, чието наличие би могло да се изследва е най-вече този по чл.282 от НК – общо престъпление по служба. За наличието на такова престъпление следва да е необходимо не само нарушение/неизпълнение на служебните задължения (или превишаване на права/власт), но и същото да е умишлено, т.е. абсолютно съзнателно. Освен това е необходима и специална цел някой да бъде облагодетелстван или увреден. Необходимо е и случаят да не е немаловажен, т.е. от деянието трябва да могат да настъпят немаловажни последици.

В настоящия случай СГП намира, че е налице нарушение на служебни задължения, тъй като неправилно не е приложена законова норма. Това е един от малкото съдии в страната, който си е позволил да не приложи изследваната законова разпоредба.

Факт е, че разпоредбата на чл.343б,ал.5 от НК е приета от законодателя и е влязла в сила. Факт е, че и към настоящия момент същата не е обявена за противоконституционна. Следователно нормата следва да са прилага такава каквата е. Очевидно е, че съдия Мирослав Петров не я е приложил, което е нарушение на служебни задължения. Съдията е извършил действия, които не са съобразени с изискванията на съответната длъжност (което включва прилагане на законите на страната).

На следващо място трябва да се прецени дали действията на съдията са умишлени. Необходимо е съдията да съзнава общественоопасния характер на поведението си, да предвижда общественоопасните последици от него и да е искал настъпването на тези последици.

Според СГП в настоящия случай не се касае за умишлено поведение на съдията, тъй като същият не е осъзнавал общественоопасния характер на поведението си. Следва да се прави разлика между това дали конкретен магистрат съзнава, че не прилага закона и това дали осъзнава, че поведението му е неправилно. В случая е очевидно, че съдията е с пълното съзнание, че не прилага законова разпоредба, най-малкото защото излага мотиви защо не го прави. Въпросът е, че съдията е бил убеден, че действа правилно. А това изключва съзнаване на това, че поведението му е общественоопасно. Касае се за съдебна грешка, която се покрива от функционалния имунитет.

Според СГП мотивите на съдия Мирослав Петров не са правилни по много причини. Мотивите на съдията показват определен стереотип на работа, а в случая и грешен начин на мислене. Забелязват се признаци на прекалено либерални виждания, които са изкривили преценката на съдията. След това е последвал опит личните разбирания за морал и справедливост да бъдат защитени и валидирани чрез неправилна интерпретация и позоваване на международни актове, на Конституцията и на съдебни решения. Вместо да „блесне“ с познания и дълбочина на юридическата мисъл, обаче, се е стигнало до това, че законът не е бил приложен.

Забелязват се грешки в мотивите още в началото на изложението на съдия Мирослав Петров. Не е ясно как и защо съдията счита, че МПС е предмет, а не средство на престъплението по чл.343б от НК. В акта си обаче съдията използва абсолютни измерения за „неправилността“ на вижданията на законодателя за това, че МПС било средство на престъплението.

В случая, ако се обърне внимание на искането на ВКС до КС за обявяване на противоконституционност на някои разпоредби на НК, сред които и тази по чл.343б, ал.5 от НК, ще се забележи, че ВКС обсъждат, че МПС е средство на престъплението.

Самото наличие на тези очевидно грешни мотиви на съдията и убеденият начин, по който той е изложил тезата си, вече е показател за грешен мисловен процес и склонност към залитане в неправилна посока.

Може да бъде отбелязано и това, че въпреки претенциите в съдебния акт за познаване на практика и нормативни актове, от вниманието на съдия Петров явно се е изплъзнало искането на ВКС до КС, защото в края на мотивите си сочи, че друг районен съд, а не на върховната съдебна инстанция е образувано конституционно дело. В искането на ВКС са развити някои основни постановки, които имат значение и за текущия казус.

В основната си част мотивите на съдия Петров са погрешни. Съдия, още по-малко такъв при районния съд, няма самостоятелни правомощия да дава оценка дали е нарушен баланса между ограничението на правото на собственост на извършителите на престъпления по чл.343б от НК и защитата на правото на живот и телесна неприкосновеност на останалите граждани. Следва да се прави разлика дали конституционната норма, която е нарушена съдържа ясно определено правило за поведение или не. Настоящият случай попада във втората хипотеза, при което са възможни всевъзможни интерпретации, къде правилни, къде не.

Какво е справедливо и какво не, каква трябва да бъде политиката на страната за справянето с определени обществени явления, както и какви закони да се приемат в тази насока, е прерогатив на законодателната власт, а не на съдебната. Магистратите единствено прилагат законите такива каквито са.

Ако всеки съдия започне да тълкува закона по свой начин и да претендира, че виждането му е единствено правилно, би се стигнало да хаос, защото нормите на страната няма да бъдат прилагани еднозначно и по сходен начин, а това би застрашило правната сигурност. Правото не започва и не свършва с конкретен съдия.

Законите на страната би следвало да отразяват общото усещане за справедливост у обществото. Факт е, че до голяма степен темата с поведението на пътя е обсъждана от години и е чувствителна. Без да се навлиза в конкретика, може да се посочи, че в много страни от ЕС са въведени идентични мерки за отнемане на МПС на водачи (че и далеч по-строги – например за шофиране с превишена скорост). Ако в други страни може, значи може и при нас. Въпросът е какво обществото възприема за необходимо. Крайната дума обаче има законодателят (чл.84,т.1 от КРБ).

Ако магистрат счита, че даден закон е неправилен, несправедлив и прочие, до степен, че същият се явява противоконституционен, има съответен ред, по който този закон може да бъде атакуван. В чл.15 от ЗСВ е изписано, че когато съд установи, че закон противоречи на Конституцията на РБ, съдът уведомява ВКС или ВАС, а прокурорите и следователите – главния прокурор. Съответните държавни органи вече имат правомощия да сезират КС, ако намерят достатъчно основания за това (защото е напълно възможно преценката на магистрат от по-долно ниво да не е толкова правилна и/или обоснована).

В тази връзка може да бъде отбелязано, че останалите съдии в страната (в това число и тези от ВКС) се съобразяват с разпоредбата на чл.343б, ал.5 от НК. Например в решение № 279 от 19.01.2011г. по адм.дело № 2357/2010г. на АССГ съдът се е въздържал да приложи пряко КРБ, а е сезирал ВАС с мотивите си (няма данни ВАС да е реагирал). По граждански казуси ВКС не е допускал касационно обжалване въпреки навеждани доводи за противоконституционност. В други случаи съдът опитва да спре делото докато тече производство пред КС. Подрбно разрешение обаче е неправилно, както се вижда и от решение № 644 от 12.12.2024г. на ВКС по н.д.№ 859/2024г. на II н.о. Може да се отбележи, че това решение на ВКС касае именно приложението на чл.343б, ал.5 от НК и въпреки че самият ВКС е поискал разпоредбата да бъде обявена за противоконституционна, съдът не допуска отлагане на произнасянето на съда. С други думи съдът е длъжен да прилага закона и не може да отказва да прилага нормата или да спира производството, за да чака евентуалното ѝ обявяване за противоконституционна.

Няма значение дали нормата ще бъде обявена за противоконституционна в даден момент. Това е бъдещо несигурно събитие. Ако това се случи, на лицата, чиито права са накърнени, ще бъде дължимо обезщетение от страна на държавата. Също така не е ясно въобще дали или пък до каква степен някоя разпоредба ще бъде обявена за противоконституционна – напълно е възможно да бъде прието, че разпоредбата е противоконституционна само в една част. СГП насочва към мотивите на съдиите от ВКС в частта им, че „глобата“ по чл.343б,ал.5 от НК представлява отнемане на средство на престъплението, за което общите правила са разписани в чл.53 от НК. Видно е, че според ВКС при подобна хипотеза проблем би било не изначалното съществуване на разпоредбата, а само това, че подобна превантивна мярка би била насочени и срещу имущество, което не принадлежи на дееца! Т.е. ако се касае за превантивна мярка, няма да има проблем, ако се отнема в полза на държавата МПС, което е собственост на осъдения.

Между впрочем, макар и становището на ВКС да е разумно и обосновано, може да се разсъждава и в друга насока, а именно, че не е налице противоконституционност на разпоредбата. Личното ми становище е, че в обсъжданите случаи се касае за отнемане на средството на престъплението. Вярно е, че общите правила в чл.53 от НК въвеждат определени изисквания, посочени изчерпателно от ВКС. Вярно е обаче и че правото следва да се променя, за да отговаря на съвременните условия в обществените отношения. Факт е, че промените в държавния апарат винаги се забавят и изостават, при това обикновено значително (виж Живко Сталев, „Нормативната сила на фактическото“). В днешно време все по-често дадена вещ не се води собственост на ползвателя – особено, ако се касае за МПС, където е широко приложим договора за лизинг. Ако държавата не предприеме адекватни мерки за актуализиране на законодателството, би могло да се стигне до ситуации на масово заобикаляне на закона и злоупотреби. Лицата, които са склонни да вършат този род престъпления бързо ще се ориентират и няма да имат нищо на свое име (това вече се случва). Ето защо дори и да се присъжда равностойността на МПС, може да се разсъждава в насока, че това е именно превантивна мярка – особено когато се касае за скъп лизингов автомобил. В подобни случаи ще бъде факт, че деецът е имал достатъчно възможности, за да си позволи такъв автомобил. Такова действие би било показателно за нагласите на даден човек, които биха били в насока за външна демонстрация на авторитет и достойнство (а от там и за наличие на прекомерно его и гордост). Когато към подобни нагласи се прибави извършването на престъпление по чл.343б от НК, е ясно, че се касае за лице, което не се съобразява с останалите членове на обществото и е склонно да ги застрашава. Поради това може да се заключи, че извършителите на подобни престъпления имат проблем с излишно его, гордост и показност (особено когато возилото е скъпо). Спрямо такива хора би било разумно и адекватно да се въздейства по подходящ превантивен начин, а едва ли има по-добър от такъв, който засяга финансовите им интереси. Намаляването на възможностите на извършителите би имало именно превантивен характер за смекчаване на поведението им и повече отговорност на пътя (в това число да доведе и до липса на достатъчно средства за автомобил, което да доведе до ползване на обществен транспорт). Ето защо не без основание може да се счита, че с въведените изменения от законодателя е направена крачка към модернизиране на действащи институти в наказателното право. Макар и техниката да не е съвсем коректна или пък мотивирана, това не означава, че в бъдеще не могат да бъдат предприети съответни промени и в чл.53 от НК, които да елиминират несъответствията.

От изложеното в предходния абзац е видно, че има различни виждания за съответствие с конституцията на нормата на чл.343б,ал.5 от НК. Към момента не е ясно какво ще е решението на КС. Въпросът е какво би се случило, ако КС реши, че проблем няма? Ясно е, че в този случай съдията ще е допуснал нарушение и грешка. Държавата би било ошетенена, а едно лице облагодетелствано. Не така стоят нещата, при обявена противоконституционност. В този случай на осъдения ще бъде дължимо обезщетение и реално за него няма да има вреди.

СГП отново ще се върне към искането на ВКС до КС, защото от него може да се изведе и нещо друго. Както бе посочено, основният проблем на съдиите от ВКС е това, че се отнема вещ, която не е собственост на дееца. В настоящия случай от определението на съда е видно, че процесното МПС е било на дееца, поради което може да се заключи, че в тази хипотеза и при

приемане на тезата, че се касае за приложение на чл.53 от НК, то не би имало никакъв проблем с отнемането на МПС.

Не на последно място, според настоящия прокурор, съдията при СРС неправилно и превратно е цитирал международна практика и актове на СЕС, които нямат пряко отношение към случая. Достатъчно е да се маркира, че цитираното рамково решение касае конфискация, а не превантивна мярка или пък това, че съдиите от ВКС не са намерили основания да посочат подобни несъответствия на приетата норма. Неправилно е позоваването и на решение на КС, съгласно което съдилищата могат да се позовават пряко на КРБ. Това решение има съвсем друга насоченост, а именно заварени закони. В решението се описва така наречения инцидентен контрол за законосъобразност, но съдилищата почти изцяло се въздържат да го използват (по-горе е цитирана практика именно в тази насока). Може да бъде посочено и решение № 2706 от 23.02.2012г. по адм.дело № 15450/2011г. на ВАС, по което върховната инстанция е заела становище, че подобен инцидентен контрол нарушава разделението на властите и е недопустим.

Прякото приложение на КРБ може да намери приложение най-вече при неуредени от закона случаи или когато конституционната норма съдържа конкретно правило за поведение. Като пример може да бъде дадена забраната в КРБ да се заснема лице без негово съгласие. Санкция за подобно поведение реално няма (с малки изключения). Но при едно гражданско дело за неправомерно увреждане, няма да има никаква пречка съдът да се позове на Конституцията и да осъди деца.

Няма как да се допусне, обаче, че всеки съдия може да тълкува както си иска абстрактна норма на Конституцията или международни актове, черпейки по този начин мотиви да не прилага законите на страната. Подобно действия не само нарушава разделението на властите, но и внася хаос в правораздавателната дейност и застрашава устоите на държавата (би се създаде противоречива съдебна практика). Ако всеки започне да отказва да изпълнява законите под претекст, че са противоконституционни, няма как държавата да просъществува. Ако съдията разполага с неограничени възможности да преценява конституционността на приложимия закон, това може да доведе до последици, които биха поставили под въпрос спазване принципа за законност. В последно време ставаме свидетели на доста закони, които биват обявявани за противоконституционни (или поне части от тях), но докато бъдат обявени за такива всички ги спазват. При това тези закони са били в много по-голяма степен в очевидно противоречие с Конституцията, при това с конкретни правила за поведение.

Разрешението на проблема е сезиране по съответния ред на КС. В настоящия случай такова сезиране е било направено от страна на ВКС месеци преди произнасянето на съдията от СРС.

Видно е обаче как съдия Мирослав Петров не се е съобразил с редица правни постановки като е търсел начин да мотивира вижданията си, използвайки всяка дребна възможност, независимо доколко е приложима за казуса. СГП разяснява, че в някои случаи би могло да се касае за извършено престъпление от съдията – ако се установи например, че магистратът е свързан с конкретното лице, в чиято полза се произнася или че има зла умисъл да се произнесе по определен начин, независимо от обстоятелствата по делото и законите в страната. Подобно поведение би било изключително опасно, защото представлява отказ от правосъдие и не би следвало да се допуска или толерира. Всеки достатъчно опитен юрист може да извърта истината при желание и да излага мотиви в различна посока, позовавайки се на вътрешно убеждение, анализ на доказателствата и определен „модерен“ прочит на закона. Въпросът е до каква степен тези мотиви са резултат от вътрешен мисловен процес и действителен анализ на проблеми или представляват опит за преследване на неправомерна цел.

В настоящия случай при проверката не са установени признаци за наличие на престъпно поведение при съдия Мирослав Петров. Касае се съдия, склонен към различно мислене и търсене на сензация (изводимо както от изписването на проблемния акт, така и от други известни в публичното пространство негови актове – като този за главния инспектор на ИВСС). Освен това данните сочат, че това не е единственото произнасяне по чл.343б,ал.5 от НК в идентичен смисъл

на съдия Петров – това показва, че произнасянето на съдията не е инцидентно, а се касае за константно виждане.

Поради това до голяма степен може да се обсъди и липса на специална цел за извършване на престъплението. Тук нещата са малко по-сложни, защото е очевидно, че чрез действието на съдията неминуемо се набавя облага за осъдения. При липса на друго обяснение може да се приеме наличие на специална цел. В случая, обаче, предвид изложените по-горе мотиви, СГП приема, че целта на съдията не е била толкова облага за дееца, а защита на обществените отношения. Личи си, че съдията е бил напълно убеден в правотата си и в това, че защитава справедливостта, независимо, че реалният резултат според СГП е друг.

За пълнота може да се отбележи, че евентуално умишлено и целенасочено деяние, не би било маловажно, тъй като биха могли да настъпят немаловажни последици. Например държавата няма да получи имущество на значителна стойност, престижът на съдебната власт би бил уронен, тъй като ще е ясно, че законите в страната не се прилагат еднакво и прочие.

При така изложените мотиви настоящият прокурор при СГП намира, че извършеното деяние не представлява престъпление. Би могло да се касае обаче за поведение, което уронва престижа на съдебната власт. Поради това се намира за необходимо препис от настоящия акт да се изпрати на председателя на СГС (ведно с копия на материалите по преписката).

Поради това, че подателят на сигнала не е посочил адрес за кореспонденция, телефон или електронна поща, няма как постановлението да им бъде изпратено.

Предвид гореизложеното и на основание чл.24,ал.1,т.1, чл.199,ал.1 и чл.213,ал.1 от НПК

ПОСТАНОВИХ

ОТКАЗВАМ да образувам досъдебно производство по пр. № 17516/2024г. на СГП поради липса на достатъчно данни за извършено престъпление от магистрат.

Постановлението може да бъде обжалвано пред САП.

Препис от постановлението да бъде изпратен на:

- Председателя на СГС – ведно с копие на материалите по преписката, за преценка наличието на основания за търсене на дисциплинарна отговорност.

Гр.София
17.01.2025г.

ПРОКУРОР:

